

БЈЕЛА ЦРКВА

Више Ивањице у старовлашком селу Брезови, завучена у врло склоњеном месту под кршевима планине Мучња, налази се мала и стара, у народу добро позната *Бјела Црква*. Неки је сматрају за „Немањића задужбину“ и веле да је то баш она „Црква Јања у Влаху Староме“, што се помиње у народним песмама.¹ Међутим, постоји добро очувана традиција да је ову црквицу сазидао Деспот Стеван Лазаревић, што је на овом месту једаред уловио зеца „од седам ока“ и добро се са пратњом почастео. С леве стране од главних врата у цркви се до данас, поред осталих трагова још местимице одржаног лепог живописа после турских паљевина, очувала деспотова слика, између слике Кнеза Лазара и Кнегиње Милице, а око ње натпис: „Св. Стеван всједержавник благовјерним странама приморским и Подунављу всеј серпскеј земље деспот, син Кнеза Лазара“.² Око цркве има старог гробља, а више ње се једно место зове Виноградиште, ма да нико не зна да је икад у овом високом планинском пределу успевала винова лоза. Због Турака је ова црква била запустела све до Кара-Ђорђевог Устанка, када је обновљена, свакако, 1805. године (тада јој је приложио мале дрвене двери неки Пуанац из оближњег села Мочиоца). Плоча за часну трпезу донета јој је са рушевина старе цркве Маскови под Јавором и намештена на један камен са рељефно изрезаним ликовима, свакако споменик из римског доба. За време борби Хаџи-Проданових са турском војском Адем-паше 1813. године око Мучња, ову су цркву много Турци оштетили неке делове јој порушили, изболи очи свецима и „осмудили“ палећи у њој купину, коју су им морали доносити оближњи сељаци. Отуда јој је унутрашњост мрачна и почадела. Пре 80 година трошком и трудом сељака из околних села је оправљена и проширена³ и звоно јој набављено. Храм јој је Св. Никола и о саборима за време великих празника код ње се стиче много света из околине. За време борби 1915. године у њој је била аустријска болница.

Као мирска црква за велики број планинских села испод Јавора, Чемернице и Мучња била је од знатног утицаја и због ње ће свакако бити и насељене породице неких старих свештеника: *Нешковићи* у Миланци од Никшића (њихови стари рођаци и кумови Радошевићи и *Бојановића* крај саме ове цркве) и *Појовићи* у Јованчевићима и Маћама од Фоче.

Рад. Ускоковић.

¹ Песма „Зидане Раванице“ у другој књизи Вукових Народн. Песама (стр. 109) — Сниже златиборског села Доброселице, крај реке Увца, показивали су ми једаред неки сељаци рушевине од неке веће цркве и говорили ми да је ту била „Црква Јања“.

² Митрополит Михаило у својој књизи: „Православна Срб Црква у Књажевству Србији (год. 1874., стр. 69.)“ забележио је да је ова црква „озидана Високим Стефаном Лазаревићем“.

³ Неки Вујошевићи из Брезове и Јевтовићи из Чепова узели на себе да је оправе, па кад нису могли, народ их прокуне. Оправку је довршио Драгић Караклаја из Чепова (продао кобилу да би мајсторе исплатио).